

**HORSENS-
HAMMER
ÅRBOG
1978**

SKOLEBYGNINGER I VODSKOV

I 1814 indførtes almindelig undervisningspligt i Danmark, d.v.s., det blev bestemt ved lov, at alle børn på en eller anden måde skulle have undervisning. Fagene var religion, skrivning, læsning og regning. Det førte til, at der blev oprettet skoler i de sogne, der ikke i forvejen havde en skole, så det blev muligt for alle børn at få undervisning.

I Horsens og Hammer sogne var der 2 skoler, før skoleloven kom i 1814. I Horsens blev der oprettet skole allerede i 1632, og i Grindsted kom der skole i 1734. På den tid boede der ikke ret mange mennesker i Vodskov, så her blev der først oprettet skole, efter at den nye lov var kommet i 1814.

Den første lærer holdt en slags "hjemmeskole" i sit eget hus, indtil den rigtige skole blev bygget. Huset, hvor den første skoleundervisning i Vodskov blev startet i 1817, lå øst for Den Røde Gård. Der ligger stadig et hus på stedet, Skrædestræde 7.

Hvornår der blev bygget skole, vides ikke nøjagtigt, men den er sikkert bygget i 1817 eller 18. Den blev bygget på et stykke af byens såkaldte gadejord. Til skolen blev lagt et stykke jord som skolelod. En stor del af lærerens løn bestod i det udbytte, han kunne få ved at drive jorden.

Skolen lå nord for den vej, der nu har navnet Bygmarken, på hjørnet af Bygmarken og Havremarken, og Skolelodden strakte sig derfra mod nord til den vej, der nu har navnet Skrædderstræde. Tingvej eksisterede ikke dengang, så skolelodden udgjorde et samlet jordstykke.

Skolen var i brug til 1910, da den ældste del af den nuværende skole blev bygget. Den gamle skole blev solgt til nedrivning og blev revet ned i 1911, men langs vejen var der endnu i 1960 enkelte snebærbuske og andre planter fra skolens have. Nu er der bygget parcelhuse på en del af skolens jord, og Tingvej går tværs over den. På den gamle grund, hvor skolen lå, ligger nu Havremarken 18. Skolen var kalket gul og havde stråtag. I den ene ende af huset var skolestuen, og i den anden ende var der bolig for læreren. På den nuværende skole hænger et billede af den gamle skole; det er malet af William Jessen 1956 efter et fotografi af skolen, der er taget 1898.

I årene fra 1890 til 1901 var der i Vodskov en lille friskole. Først brugtes storstuen i gården Skovlund som skolestue, men i året

Skitse af den første skole i Vodskov, tegnet i 1944 af William Jessen. Den originale skitse tilhører M. Jeppesen, forfatteren af denne artikel.

1891 fik friskolen sin egen bygning: det lille gule, stråttækte hus, der ligger på sydsiden af Tingvej omtrent over for Skovgården og har navnet Bøgelund. Efter at privatskolen var nedlagt 1901, var børnetallet i Vodskov skole meget stort, og derfor påbegyndtes pøgeskoleundervisning, som man dengang kaldte det, i 1904.

Fra 1904 til 1907 brugtes en stue i ejendommen Klemmen som skolestue. 1907-08 foregik undervisningen i "Samlingshuset", den nuværende Vodskov kro. Fra 1908 til 1910 var der pøgeskole hos skrædder Poulsen, der boede i det hus, der nu har adressen Smørblomstvej 22. Huset står der endnu, men er blevet ombygget vinteren 1974-75.

I året 1910 blev der bygget ny skole i Vodskov, og den fik en anden placering end den gamle skole. I 1909 var Vodskov kirke blevet færdig. Den ligger på en bakke, der fra gammel tid har været kaldt Tidselbakken. I dag er dette navn bevaret, idet den vej, der går fra Kirkevej vestpå langs kirkegården til Møgelbjergvej, nu hedder Tidselbakken. Før kommunesammenlægningen i 1970 hed den Kingosvej. Den nye skole blev bygget ca. $\frac{1}{2}$ km syd for kirken på vestsiden af den vej, der gik fra kirken til landevejen og videre til Rærup. Vejen har nu navnet Kirkevej. Fra skolen gik en vej

gennem en nyplantet granplantage til Vodskov station. Denne vejhed i mange år Skolevej, men siden 1970 har den haft navnet Granlunden til minde om, at den engang har gået gennem en granplantage, der indtil omtrent 1940 var så tæt, at man ingen steder kunne se over til Kirkevej. Mange beboere i Vodskov syntes, at det var et mærkeligt sted at bygge skole, da den lå helt ude på marken for sig selv, og ingen børn boede i nærheden af skolen. Det var sagfører Anders Olesen, der skænkede jorden til den nye skole, og han havde vel også megen indflydelse på, hvor skolen skulle ligge, og Vodskovs beboere syntes ofte, at "sagføreren", som han altid blev kaldt, var lidt for diktatorisk.

Den førstansatte lærerinde ved den nye skole, Karen Fogh Kristensen, har fortalt, at når det blæste, var alle vindueskarmer i den nye skole fyldt med sand, da der ikke var spor af beplantning om den til at give læ, og jorden på de omliggende marker er meget sandet. Nu da der er bygget huse og anlagt haver på markerne omkring skolen, og alle vejene er asfalteret, kan der ikke mere blive sandflugt, men så sent som efter 1960 skete det somme tider, især om foråret, at der blev så stærk sandstorm, at man ikke kunne se fra skolen til kirken og knap nok kunne skelne husene på Langbrokrovej.

De første 10 år lå skolen ganske alene, og først omtrent 1920 blev der bygget et hus ud mod vejen syd for skolen. Det er nu revet ned, og på dets plads er Brugsen bygget. Lidt efter lidt blev der bygget huse langs vestsiden af Kirkevej. Langs østsiden var der længe tæt granplantage. Plantagen blev ødelagt i besættelsestiden, fordi tyskerne byggede en mængde barakker til ammunition derinde og anlagde mange nye veje. Som følge af, at læforholdene derved forandredes, væltede mange træer, når det stormede. Efter krigens slutning 1945, begyndte man at bygge huse på trekanten mellem Kirkevej, Langbrokrovej og Granlunden. Men der blev først bygget huse på østsiden af Kirkevej, mellem Granlunden og Tingvej, efter at de fleste træer i plantagen var væltet under en orkan i februar 1953.

Skolens arkitekt var Mørk-Hansen, København, der i tidens løb har udført mange byggearbejder for sagfører Olesen. Det var en vinkelbygning. I fløjen, der er parallel med Kirkevej, blev indrettet to klasseværelser. Arkitekten ville ikke have kakkelovne i klasseværelserne, men ville have dem opvarmet med et varmluftssystem. Ved enden af hvert klasseværelse blev der stillet en kakkelovn op i et lille aflukket rum. I væggen indtil klasseværelset var der to luftventiler, den ene ved gulvet og den anden ved loftet, og det var meningen, at den varme luft foroven skulle

strømme ind i skolestuen, medens den kolde luft skulle suges ud ved gulvet. Men det viste sig hurtigt, at det var umuligt at få lokalerne opvarmet på den måde. Skolen blev taget i brug 1. november 1910, og allerede i begyndelsen af 1911 blev der stillet kakkelovn op i begge skolestuerne, fordi det havde vist sig, at

selv om der blev fyret voldsomt inde i de små rum, kunne temperaturen inde i skolestuen ikke drives højere op end til en halv snes grader, hvis det var koldt udenfor. Væggene var selvfølgelig ikke isoleret så godt, som de bliver nu til dags, og loftet var kun isoleret med et lag lyng.

På hver side af skolens hovedindgang er der anbragt en søjle af bornholmsk granit. Søjlerne var en gave fra sagfører Anders Olesen. Folk på egnen havde vist håbet, at når byggeriet blev færdigt, ville sagføreren tilbyde at betale regningen, ligesom han havde gjort

ved kirkebyggeriet, men sådan kom det ikke til at gå, Horsens-Hammer kommune måtte selv betale for byggeriet.

Vodskov skole havde et fornemmere udseende end de fleste af de skoler, der blev bygget rundt om i sognene på den tid. Ca. 35 år efter, at skolen var bygget, kom en lærer fra et sted i Thy, som var på besøg i Vodskov, hen for at se Vodskov skole. Han havde

DENGANG DER VAR 3½ SKIP LÆRERE I HORSENS-HAMMER

Alle ved hvad et dusin og en snes er. De fleste har også hørt om gamle mål som tønder og skæppe. Men hvad er en "skip"? Og endelig: kan man måle antallet af lærere i "skip'per"?

Da Tage Kjærsgaard forleden ytrede noget om, at der i hans drengetid var 3½ skip lærere i Horsens-Hammer, måtte han naturligvis komme med en nærmere forklaring til Horsens-Hammer Årbog. Vi er derfor i stand til at bringe en forklaring på den gamle talemåde.

Man fandt frem til de nævnte 3½ skip på følgende måde: lærer Ersted (Vodskov) lægges sammen med lærer Petersen (Horsens søndre skole i Rærup), der igen lægges til lærer Damgren (Grindsted). Dette regnestykke giver 3 lærere. Hertil lægger man lærer Hald (Horsens byskole=Langholt skole). Lærer Hald= en halv lærer. Så er man oppe på 3½ lærere. Endelig havde man lærer Skipper ved Horsens nordre skole i Gravsholt. Skipper = skip. Og så er man da nået frem til de 3½ skip, som historien startede med.

Hst.

fået den beskrevet som "dronningen blandt landsbyskoler".

I den anden fløj var der i stueetagen lejlighed til første-læreren, og på første sal var der en lille lejlighed til lærer-inden. Samtidig med skolebyggeriet var der nemlig oprettet et lærerindeembede ved skolen, hvis elever nu var inddelt i 4 klasser. Det var en meget almindelig skoleform på landet dengang.

Lærer Ersted, som var lærer ved Vodskov skole fra 1894 til 1934, malede nogle kalkmalerier i entreen i lærerlejligheden. Over dørene ind til stuerne malede han engle med udbredte vinger, og langs trappeopgangen malede han et billede af folk på vej til kirke. I hjørnet af dette billede står årstallet 1912. Da kirken blev bygget i årene fra 1906 til 1909, fulgte lærer Ersted med stor interesse arbejdet, og efter at han havde set, hvordan det store Kristoforusbillede over alteret blev udført, fik han lyst til selv at prøve noget lignende. Resultatet blev de nævnte billeder i entreen. Da han i 1934 tog sin afsked og fik bygget et nyt hus, Flyet nr. 12, malede han ligeledes billeder i entreen i dette hus og langs trappen op til 1. sal. Ved trappeafsatsen hang der, mens lærer Ersted boede i lejligheden, et stort maleri af påskemorgen. Det var kopi af en altertavle et eller andet sted på Sjælland, som var udført af en slægtning til lærer Ersted. Da Ersted var død i 1955, besluttede fru Laura Ersted at give billedet til skolen, så det kunne hænges op på sin gamle plads. Hun fik sat en sølvplade på billedets ramme, hvorpå der er indgrave-ret: "Skænket til Vodskov skole 26 - 10 - 1955".

Nu er lærerlejligheden klinik for skolelægen, og flere af de mindre rum såvel i lærerlejligheden som i den tidligere lejlighed på 1. sal, bruges til særundervisning og forskellige andre formål.

Skoleloven af 1937 stillede krav om hverdagsundervisning i skolerne på landet samt undervisning i sløjd og skolekøkken og en bedre gymnastikundervisning. Derfor blev det nødvendigt at udvide skolen med såvel flere klasseværelser som lokaler til undervisning i sløjd og skolekøkken, ligesom der også skulle bygges en gymnastiksal ved skolen. De lokale myndigheder gik straks i gang med at udarbejde planer for udvidelse af skolen.

Forud for planlægningen af de enkelte skolers udvidelse forhandlede man frem og tilbage om hele Horsens-Hammer kommunes skolevæsens fremtidige indretning, og en tid var der planer fremme om at nedlægge alle kommunens 5 skoler og samle børnene fra hele kommunen i en centralskole ved "Bajerhuset", omtrent der,

hvor Horsens-Hammer idrætsforening nu har sportsplads. Denne plan blev dog forkastet, og den endelige plan gik ud på, at de to små skoler, Horsens nordre (Gravsholt) og Horsens søndre skole, skulle nedlægges, når de

3 største skoler, Grindsted skole, Horsens byskole (navnet er nu ændret) til Langholt skole) og Vodskov skole var blevet udbygget.

Man satte sig i forbindelse med arkitekt N.K.Mørck, Nørresundby, der fik udarbejdet tegninger til en udvidelse af skolen med 3 klasseværelser, gymnastiksal, sløjdsal og skolekøkken. Det var meningen, at byggeriet skulle være påbegyndt i 1940, men krigen og besættelsen bevirkede, at det hele gik i stå. Byggeriet blev forsinket i 13 år og kom først i gang i 1953. I årene fra 1940 til 1953 var der sket en stor forandring med hensyn til indretning af skolelokaler. F.

eks. var der i mange skoler før 1940 bygget skolekøkken med et stort komfur midt i rummet. I komfuret skulle der fyres med kul eller brænde. Da Vodskov skoles skolekøkken blev bygget, blev det indrettet med apparater til Kosangas i stedet for kulfyret kom-

LÆRERBOLIG FOR "SKATTESNYDER-PENGE"

Hvem skulle have troet det: lærerboligen (to lejligheder) ved siden af Vodskov skoles legeplads ved Kirkevej er bygget for skattesnyder-penge.

I sommeren 1945 gennemførte man oven på krigstiden en pengeombytning, og det blev anledning til, at skattevæs'nerne rundt om i landet fandt frem til en ret så stor mængde sorte penge. Altså penge, der ikke havde været opgivet på selvangivelserne.

Fra absolut pålidelig kilde erfarer redaktionen, at også vort lokale skattevæsen fik travlt, og en del Horsens-Hammer-boere måtte møde frem til "torske-gilde" og vedtage større eller mindre efterbetalinger.

Kommunerne havde fra staten fået besked om, at denne ekstraordinære indtægt ikke måtte indgå i kommunekasserne på almindelig vis. Pengene skulle bruges til specielle formål. I Horsens-Hammer valgte man at bruge de ekstra penge til lærerboligen, man stod og manglede. En spøgefugl skal have foreslået, at man i gavlen på nybygningen indsatte en plade med indskriften: REJST FOR SKATTESNYDERNES PENGE. Dette forslag faldt dog til jorden.

Hst.

fur. Det blev så moderne indrettet, at da der i 1956 kom en ud-sending fra regeringen i Ceylon for at se på skolekøkkener i Danmark med installation af flaskegas, blev han af firmaet "Kosangas" henvist til at se Vodskov skoles skolekøkken, der på den tid var et af de bedst indrettede i landet.

I 1948 blev der på loftet over den nordlige ende af skolebygningen indrettet klasseværelse, så det blev muligt at få ansat en lærer mere ved skolen. Børnene var stadig kun delt i 4 klasser, men kunne nu få en hel del flere timer, især i de øverste klasser. Samtidig fjernedes de gymnastikredskaber, der hidtil havde stået på legepladsen, og i årene 1949 - 55 foregik gymnastikundervisningen på Vodskov hotel. På det sted, hvor gymnastikredskaberne før havde stået, blev der i 1949 opført en lærerbolig med to lejligheder. Den tidligere lærerindelejlighed i loftsetagen over førstelærerens lejlighed blev i nogle år brugt til bolig for kommunens sygeplejerske, indtil den i 1954 blev lagt til førstelærerens embedsbolig.

I begyndelsen af 50'erne havde sognerådet igen taget fat på planerne om at udvide skolen. Der blev lavet nye tegninger, og endelig i sommeren 1953 fik man ministeriets tilladelse til udbygning af skolen. Byggeriet var færdigt i 1955 og blev indviet den 26. oktober, 45-årsdagen for skolens indvielse i 1910.

En hel del af Vodskovs beboere syntes, at udvidelsen havde været for voldsom, og mente, at det ville blive vanskeligt at få de nye lokaler udnyttet. Men det viste sig snart at være unyttige bekymringer, for omkring 1960 begyndte et stort byggeri i Vodskov, så byen i løbet af få år forandredes fra en lille landsby og stationsby til at blive en af Aalborgs planetbyer. På få år blev det nødvendigt at stoppe børn i alle mulige lokaler, f. eks. i omklædningsrummet ved gymnastiksalen og materialerummet bag ved sløjdsalen, og i 1963 var den næste udvidelse færdig til at tage i brug.

Fra 1. januar 1956 var den tidligere 4-klassede landsby-skole blevet udvidet med 2 klasser, så skolen var blevet 6-klasset, og i løbet af få år steg børnetallet så stærkt, at der stadig måtte oprettes nye klasser. I 1962 var der 12 klasser, i 1963 var der 15 klasser, og i 1965 var der 18 klasser, og antallet af lærere steg selvfølgelig i takt med antallet af klasser.

Da jeg i 1968 tog min afsked, var børnetallet steget til ca. 425, lærernes antal var 23. Derfor måtte man snart igen i gang med nye udvidelser.

I 1970 blev en ny stor fløj taget i brug, og der skete igen udvidelser i 1971 og 1972. Den sidste udvidelse var kontorbygningen, der blev føjet til nordsiden af fløjen fra 1963, parallelt med Brorsonsvej.

I løbet af de 17 år fra 1955 til 1972 havde Vodskov skole altså gennemgået en forvandling fra en lille landsbyskole til en stor, moderne indrettet skole med plads til henimod 1000 børn.

Indtil 1966 var skolen en såkaldt landsbyordnet skole, og der er vist ikke tvivl om, at den i nogle år var en af de største landsbyordnede skoler i Danmark, måske den var den allerstørste.

Vodskov, den 27.maj 1975.

M. Jeppesen

M. Jeppesen er født på Østergård i Tranholm, Horsens sogn den 23. august 1901. Han blev ansat som førstelærer ved Vodskov skole i 1935. I 1966 blev han udnævnt til skoleinspektør ved samme skole. Som det fremgår af teksten tog han sin afsked i 1968.

Hst.

SANGEN OM HORSENS

Mel.: Vort modersmål er dejligt

Ja selv om verden fredløs går i uro og i frygt,
vi bærer dog et billede, som gør vort sind så trygt -
et billed af en landsby i hjertet tegnet står:
en lille landsbykirke, en venlig præstegård.

Vort hjem og virke har vi her, et godt og landligt huld;
om gård og huse ligger der en brun, velsignet muld,
den kalder på de kræfter, som fylder dag med sang -
og lykken spinder mens vi sår, en arbejdsdag så lang.

Se over Horsens og Langholt sig hvælver himlen blå,
mod nord de brune bakker går, dér mandolm oldtid stå,
i syd et bånd af fjorden omkranser Horsens eng,
i øst en skov sig strækker mod Hovedgården hen.

Og lægger vi vort øre til - en lærke synger frit
om ånd og virke og om alt, hvad der er dit og mit,
mens ordet det forkyndes ved klokkemalm påny,
da stiger sangen atter op fra Horsens lille by.

Om alt det skønne vil vi stå ved Dannebrog på vagt,
og manddomsord og gerning, vor ære og vor magt
vi tolker gennem sangen, og værner alle dem,
som sætter gode kræfter ind - bevarer arv og hjem.

Og hjem og skole vil bestå her i vor lille by;
thi kundskab bliver til en magt, der skaber fred påny,
og manden og kvinden som tager barnets hånd,
med smil de viser vejen frem til fællesskabets ånd.

Men tider kan omskifte brat, vi går i fædres spor,
dog tror vi på en ungdom, hvor nye tanker gror,
- et lillebitte frø er i havet kastet ud,
ad åre vil vi se et træ med mange friske skud. -

William Jessen

Ovenstående sang er hentet fra et lille sanghefte, der blev trykt i anledning af Horsens Borgerforenings 25 års jubilæum - 15.februar 1948.

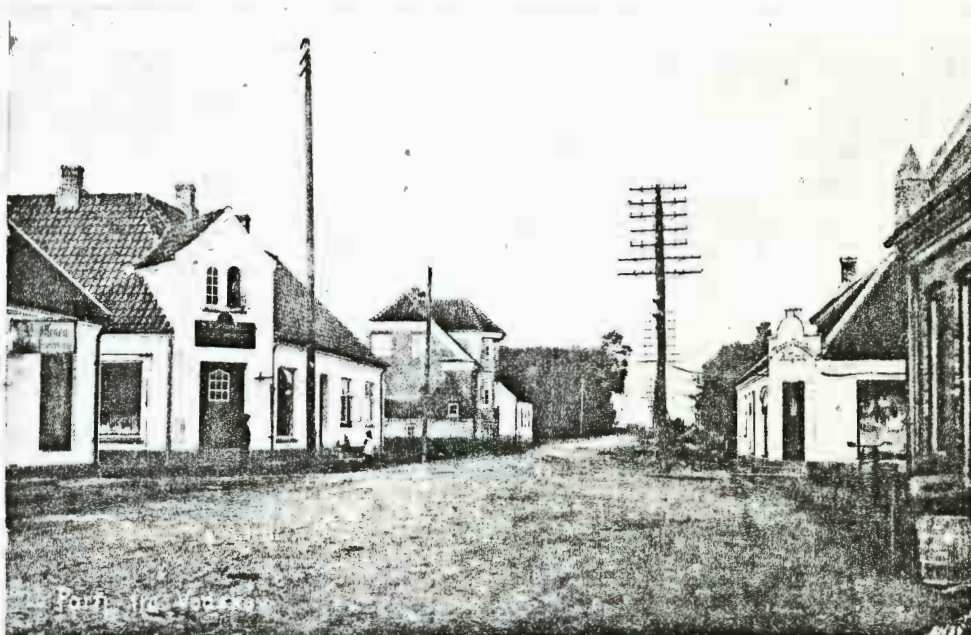
Heftet er trykt hos William Jessen, der også har forfattet sangen. De øvrige sange i heftet er: Skuld gammel venskab rejn forgo, Som dybest brønd, Kongernes konge.

Hst.

GAMLE POSTKORT

De to gamle Vodskov-postkort, der er vist på denne side er fremstillet efter fotografier optaget af fotograf M.C.Mortensen, der omkring 1920 havde et fotografisk atelier i Gl.Vodskov. På billedet ses Vodskov kirke og Vodskov skole liggende ganske alene, således som M.Jeppesen fortæller om i årbogens første artikel.

Billede af Aalborgvej, Vodskov. Kan De kende købmand Lie's og købmand Olesens butikker?

FISKERI VED HORSENS-HAMMER

I Horsens-Hammer sogne findes hverken større åløb eller søer, og der er således ingen basis for ferskvandsfiskeri; da sognene derimod har en ca. 3 km lang Limfjordskyst, har beboere fra begge sogne gennem tiderne søgt fjorden for ved fiskeri der at skaffe sig en biindtægt eller lidt afveksling i den ensformige spiseseddel.

I følge "Stadebogen" fra 1749 var der dengang mellem Gjøl og Vesterladen 17 varpesteder (våddrætssteder), hvoraf der årligt svarede 52 rdlr. 64 sk. til kronens kasse. Om de tre østligste varpesteder hedder det i nr. 15: Fremdeles over Leerbæk for Niels Simonsens eng i Lindholm et varpested "Riwihjel" med dets østre ende i Lille-Leerbæk, der gjør skjel mellem Hvorup og Hammer sogne. -Nr. 16: "Skacker-Bæk", her udfor et varpested, ikke god for sten og afbrydne pæle i grunden¹⁾. - nr 17: Over Store Blødbæk over Ladens ejendom, vesten Laden, endnu et varpested.

Silderigdommen, der som bekendt har vekslet stærkt gennem årene, var på anførte tid ret betydelig, og Horsens-Hammer havde en tid ialt 22 kåge, hvis mandskab drev sildefangst. Af disse kåge hørte 12 hjemme i Vodskov og Attrup, hver kåg havde 2 mand og 8 "ned" - mindre sildegarn - og i Horsens by var der 10 kåge.

Dette "sildeeventyr" varer imidlertid ikke så længe. Fiskebestanden aftager snart kendeligt, og ved midten af det 19. århundrede var der i Horsens by kun eet fiskerlav på 7 bymænd, som drev vådfiskeri. De havde en hytte ved Rærup og tjente i flere år så godt, at de regnede landbruget for et bierhverv. Som på Læsø var der også her flere koner, som om foråret tog del i markarbejdet, for at manden kunne passe fiskeriet.

Omkring ved 1870 ophørte bymændene med fiskeriet; en "mindelse" derom fandtes i mine tidligste drengeår i form af en gammel fladbundet kåg, som lå i den senere fyldte "krodam".

Derimod husker jeg, at nogle fattige koner om sommeren drev glibning i fjorden. I fantastiske, men just ikke skønne dragter, drog de af by med glib og "krøj" på nakken.

Ved fjorden iførte konerne sig lange mandsbukser, som de stoppede skørtet ned i, og som holdtes oppe ved hjælp af halm-

---

1) Ifølge andre beskrivelser var det "Riwihjel", som havde "pæle i grunden", der sønderrev garnene.

bånd (simer), derefter vadede de ud til ålegræsset, så de stod i vand til brystet. De, som holdt glibene, stod længst ude, og medhjelperne skulle med "krøjen", et rivelignende apparat, jage fiskene i gliben. Lidt ud på eftermiddagen kom ekspeditionen tilbage; fangsten, ål og ålekvabber, blev delt, og røg fra skorstenspiberne forkyndte straks, at udbyttet var på panden.

Denne form for fiskeri gav sjældent synderligt udbytte, og det ophørte helt før århundredskiftet. Gliben er nu nærmest en museumsgenstand, og de enkelte nær fjorden boende, som senere har forsøgt det, har kun betragtet det som "sport".

Som anført var der 1749 kun to våddrætssteder i kommunen, "Skakkebæk" og "Laden", senere blev kysten delt i fire, som i dialekten bar navnene: "Rywihjel", "Rærup", "Spårkassen" og "Låen". Medens lodsejerne tidligere havde ret til anbringelse af faststående redskaber (ruser og bundgarn) ud for deres jorder¹⁾, havde staten retten til drivvåd, som dengang blev meget brugt. På herredskontoret i Nørresundby holdtes auktion over fiskeretten til de forskellige våddrætssteder ("leer" kaldte fiskerne dem), og afgiften kunne variere fra 50 - 400 kr.

Medens bymændene i Horsens som nævnt tidligt ophørte med fiskeriet, var der helt til 1906 et fiskerlav med deltagere fra begge sogne, som trak våd i fjorden. Det sidste lav havde følgende medlemmer: Jens Anton Jensen, Niels Thomsen, Chr. Jensen (rokkedrejer) og Jens Pedersen, Horsens enge, P.M.Nielsen, Nålebæk, Jens C.Jensen, Bragenholt, og Julius Poulsen, Fjordengene. Førstnævnte var skipper og fik derfor Skipper-navnet, der nu bæres af familien, sidstnævnte, lavets Benjamin, er hovedkilden til denne lille skildring.

Fiskerhytten lå nær fjorden øst for Rærup; foruden bord og bænke var der i hytten 8 køjer samt et komfur og lidt køkkentøj. Til inventaret hørte også et brændevinsanker til 40 potter, som i hele sæsonen holdtes i ydedygtig stand; ikke blot blev de tørre "klemmer" skyllet ned med en dram, men ethvert måltid sluttede med en "knægt", og på særlig kolde dage vankede der en "peberdram", en stor snaps med en theskefuld stødt peber. Der var dog aldrig tale om drikkeri, og et enkelt medlem af lavet var afholdsmand.

"Rederne", ejeren af Rærupgård og to andre mænd ejede hytten, to kåge (vådkågen og sildekågen) og våddet, som de skulle holde i forsvarlig stand mod til gengæld at få halvparten af udbyttet, medens lavets medlemmer delte den anden halvpart.

---

1) Fiskeriloven har senere ændret dette forhold

Omkring den 22. februar, "Peters stol", "kom den varme sten i vandet, og stenbideren gik fra stenen", man begyndte da så småt at træffe forberedelser til fiskeriet, og så snart vejret lidt ind i marts tillod det, begyndte sæsonen, der varede ca. 3 måneder. Det var især sild, man fiskede; når strømmen gik mod øst, fangedes rognild, men gik strømmen modsat vej, fik man tomsild, "barberknive". Den sidste måned i sæsonen fangedes også en del hornfisk.

Efter almanakken beregnede man ebber, og ved første ebбетid mødtes lavets medlemmer ved hytten. Når frokosten var sat til livs, og man var iført olietøj og søstøvler, blev våddet, som bestod af 24 "garn" og en lang "kalv", der løb ud i en spids, båret ned i båden, og alle 7 mand entrede denne. Våddet skulle drive med strømmen; man roede derfor enten til vest- eller østgrænsen af våddrætstedet, og her blev mandskabet fordelt på følgende måde: først blev "hælkåli" sat ind på stranden, hvor han vadende i vand til midt på lårene ved hjælp af et langt reb skulle holde igen på våddet, for at det ikke skulle drive for hurtigt, to mand satte våddet ud, og fire roede kågen. Våddet måtte kun sættes ud til midten af strømmen og blev altid sat vinkelret på denne.

Ved et godt dræt sås ofte sild i nettets overkant, og den første, som så en sild, råbte: "Seld i næ!" (sild i nettet). I et sådant dræt kunne man have ca. 30 ol¹⁾, men det almindeligste var 10 - 15 ol. Størsteparten solgtes til "fjordkrejlere", fiskehandlere, som sejlede på fjorden og opkøbte fisken af de forskellige lav for bagefter at afsætte den i Aalborg. Var fangsten god, og prisen lav, spurgtes det snart på egnen, og en mængde købere mødte da ved fiskerhytten for at sikre sig en større eller mindre portion af de lækre fjordsild. Prisen lå mest omkring 1 kr. pr. ol, men kunne gå helt ned til 35 øre.

Lidt op på formiddagen var man som regel færdig med fangsten, og lavets medlemmer, der alle var landbrugere, tog hjem for at tage et nap ved markarbejdet; men om eftermiddagen ved ebбетid var alle igen på pladsen. Det var således et anstrengende arbejde, og målt med nutidens alen var fortjenesten lille: 100 - 150 kr. pr. mand + fisk til husholdningen for 3 måneders slid.

Silden aftog imidlertid omkring århundredskiftet betydeligt i mængde, 1905 tjentes kun 60 kr. pr. mand, og 1906 var sidste år, der fiskedes med våd ved Rærup. Landbruget stillede nu også så store krav til dets udøvere, at husmænd, hvad flertallet af "fiskerne" var, havde fuld beskæftigelse ved bedriften. Det var dog med et

---

1) 1 ol = 4 snese = 80 stk

suk, man opløste lavet, idet spændingen og det fortrinlige kammeratskab kastede en charme over arbejdet, så det virkede dragende, hertil kom, at man ikke dengang regnede med timeløn og otte timers arbejdsdag.

Omkring århundredskiftet og helt op til 1915 var der særdeles godt ålefiskeri ved Rørup som på fjorden i det hele taget, hvorfor også fremmede fiskere - som "fynboerne" på Engholm strand - søgte her op for at drive erhvervsfiskeri. Nogle lodsejere havde selv ruser, og udbyttet kunne i flere år ligge omkring 150 - 200 kg pr. ruse, andre lejede standretten ud, og afgiften var for hver ruse et lispund¹⁾ ål. Med bændeltangens forsvinden fra fjorden fik ålefangsten et så slemt knæk, at det ikke siden i omtalte sogne er taget op af amatører, og under sidste krig var fiskeri af private helt forbudt.

Niels Hald

Ovennævnte stykke er skrevet af nu afdøde førstelærer Niels Hald (1877 - 1954). Han efterfulgte i 1902 sin far Laurits Hald som førstelærer i Horsens (Langholt). Han virkede ved denne skole til 1942. Artiklen, der bringes med familiens til-ladelse, var trykt i "Fra Himmerland og Kjær Herred" 1946 under titlen: De sidste amatørfiskere i Horsens-Hammer.

Hst.

---

1) 1 lispund = 8 kg

OMKRING ET KRUCIFIKS

Provst Chr.H.Christensen og billedhugger William Jessen omkring det krucifiks, der er omtalt side 18. Det blev i 1972 ophængt i Hammer kirke.

Chr.H.Christensen er født 1914. Var præst i Dronninglund, Gunnerup/Nøvling og ved Vor Frue kirke i Aalborg, før han i 1968 blev sognepræst her i Horsens-Hammer. I 1971 blev han udnævnt til provst for Aalborg nordre provsti. Har siddet i en række bestyrelser, bl.a. KFUMs soldatermission og Sudanmissionen. Provst Christensen døde i januar 1978.

William Jessen er født 1898. Flyttede til Vodskov 1941 og drev her sit lille bogtrykkeri samtidig med, at han var billedhugger og maler. W.J. har været repræsenteret på en række udstillinger. Rundt om - ikke mindst i Nordjylland - hænger en række af hans arbejder, fra de seneste år især hans reliefarbejder i slaggerbeton. Billedhugger William Jessen døde i 1977.

Hst.

PÅ BESØG HOS WILLIAM JESSEN

Kristeligt Dagblads medarbejder Bent Kragelund var i 1972 på besøg hos William Jessen, Gl.Vodskov. Den 4.-5.marts 1972 fortalte han i sit blad følgende om besøget:

"Ringe er magten i det bly, der blev til kugler, i sammenligning med det bly, der blev til skrift", sagde Georg Brandes i en festtale, han holdt for typografer i 1917.

Billedhugger William Jessen i Gl.Vodskov, der nu er 73 år, har aldrig glemt, hvad Georg Brandes sagde.

- Georg Brandes fik sagt det så manende, at vi skal udbrede ånd, så jeg følte, der skulle ske noget. Hvad han sagde, fulgte mig hele tiden, siger William Jessen.

Ville "noget med ånd"

Der gik mange år før William Jessen udelukkende helligede sig billedhugger-kunsten. Det skete først, da han for fem-seks år siden lukkede sit trykkeri i Gl.Vodskov. Hans materiel var ikke længere up to date. I dag er hans hånd- og foddrevne maskine foræret til Brogården i Strib, højskolen, der især henvender sig til erhvervslivets og industriens folk.

William Jessen er født i Sundbyerne i København, men flyttede i 1941 til Gl.Vodskov. Det første trykkeri fik han sammen med en kompagnon i 1924, men samarbejdet varede kun et år. Kompagnonen var mere optaget af det økonomiske. William Jessen ville hellere trykke "noget med ånd" end regninger.

Efter et par år, bl.a. som statist på Det kgl. Teater, åbnede William Jessen eget trykkeri i 1927. Fra begyndelsen og frem til 1941 blev der kun trykket fredspropaganda, og - fra William Jessens eget Lyrisk Forlag - godt en snes forskellige digtsamlinger.

Hipoer i huset

Selv om det var idealismen, der bar trykkeriet i København, var det alligevel blevet en rentabel forretning, for landets fredsforeninger brugte det.

Men i 1941, samme år, som han var begyndt at trykke bladet "Mennesket og magten", et blad om "sandhed og ikke-vold", flyttede nogle hipoer ind oven over trykkeriet i Store Regnegade 26. De havde åbenbart fået farten af, hvad det var, der blev trykt. En dag lukkede de op for vandhanerne, så trykkeriet blev ødelagt. Det gav William Jessen et fingerpeg om, at det var bedst at komme ud

af bagdøren hurtigst muligt.

I Hammer Bakker i Gl.Vodskov havde William Jessen og hustru et sommerhus, hvortil de flyttede, og hvor de stadig bor. Et nyt trykkeri åbnede her med udsigt til roemarkerne udenfor. Folk i Horsens-Hammer tog godt imod William Jessen og gav ham deres ordrer. De blev trykt om natten, om dagen trykte han illegale blade og tryksager, som han selv var forfatter til.

Stadig pacifist

William Jessen ved ikke, om han blev fredsven, fordi han tog Georg Brandes' tale til hjerte.

-Det kan godt være, men er der alligevel ikke ofte noget latent, der ligger til grund? En dag hører man om en ting, og så .....

Det mærkelige er, at jeg har været både soldat og militærnægter. Soldat i 1918 og igen to måneder efter genforeningen, men da jeg senere skulle genindkaldes, var jeg blevet militærnægter.

William Jessen bekender sig stadig som fredsven og pacifist.

-Alt forandrer sig, men når militærnægtere begynder at lave vold, så er jeg ikke med længere. Vi skal ikke øve vold mod mennesker, men vi skal heller ikke gøre det mod tingene. Det er ikke rigtigt.

Kom ikke på kunstakademiet

Bogtrykkeriet og billedhuggerkunsten er gået hånd i hånd for William Jessen. Da han søgte ind på kunstakademiet og medsendte seks selvstændige arbejder, et portræt og nogle statuetter, sagde billedhuggeren Aksel Poulsen, der så dem forinden: "Jessen, der er meget godt, men der skal noget mere alvor til". Med denne udtalelse ville han, at William Jessen skulle samle sig om billedhugger-kunsten.

-Det kunne jeg ikke. Jeg var gift, og måtte sørge for det daglige brød. Vi måtte have noget at leve af hver dag.

William Jessen kom ikke på kunstakademiet, men det var hans egen eller rettere økonomiens skyld. Men han fik lov til at komme, når han havde tid til det, og det gjorde han brug af.

Kunstnerne i Hammer Bakker

William Jessens hustru var ikke juridisk, men i realiteten en plejedatter af fru Jens Vige, der boede i Hammer Bakker. Hun fik mange kunstnere til Hammer Bakker, hvor de erhvervede sig sommerhuse. Det var kendte kunstnere som f. eks. Thøger Larsen, Hansen Jacobsen og Larsen Stevns. De trak i 1941, da hipoerne flyttede ind oven over trykkeriet i København, og afrejsen til

Gl.Vodskov var derfor ikke det store offer.

Samvær og samtale med disse kunstnere har været af uvurderlig betydning for William Jessen, og det er da også i Jylland og ikke i København, at det største antal arbejder er blevet lavet, og det er også her, han har fået sit kunstneriske gennembrud, at han er blevet opdaget.

Adskillige arbejder hænger i dag i Jylland, bl.a. et krucifiks i Hune kirke. Det er støbt af blytyper. Og inden længe skal han af samme materiale lave et romansk krucifiks til Horsens eller Hammer kirke. Det skal laves for en gave, som provst Chr.H.Christensen har modtaget til brug for en af disse kirker. Skal William Jessen bestemme, skal krucifikset have plads i Hammer kirke, for det vil passe bedst her.

William Jessen har iøvrigt udstillet adskillige steder, bl.a. på Kunstnernes Efterårsudstilling.

Den kunstneriske inspiration

Hvordan inspireres en kunstner? Det kan der næppe gives et generelt svar på.

William Jessen siger:

-Mennesket og de menneskelige følelser skal være det centrale i kunsten. Kunst er ikke jern. Mange kunstnere kommer for let om ved det i dag. Man finder en trærod og siger: den siger dette. Det duer ikke. Mennesket må stå som noget centralt.

Imod det absurde?

-Det vil jeg ikke sige, for vi kan ikke undvære det abstrakte, hvis de menneskelige følelser skal frem. Når jeg laver en figur i sten, jern eller bly, må der nogle "vitaminer" med fra det abstrakte til det naturelle.

Der er kolleger, der siger: hold de følelser væk og få en ren skulptur. Jeg svarer: er den rene skulptur ikke det, der har bud til den menneskelige følelse.

Mennesket og menneskets følelser er drivfjederen for mig. Det er abstraktionen, men der er ikke noget abstrakt, uden at der er noget naturelt i det, og der er ikke noget godt naturelt, uden at der er noget abstrakt i det. De to må følges ad.

William Jessen er ikke alene billedhugger. Undertiden må han også male.

- Jeg er i en kamp, jeg aldrig kommer ud af, men som jeg heller ikke vil opgive, for kunst er kamp.

Når jeg maler, er det ikke fordi, det er lettere at lave et billede, men det har noget med farverne at gøre: kampen med farverne, som jeg ikke kan slippe. Men maleriet bliver ikke ud-

tryk for det, jeg føler stærkest. Det kan jeg bedst give udtryk for for i skulpturen.

Bent Kragelund

Bemærkning til artiklen: På besøg hos William Jessen.

Kristeligt Dagblad brugte overskriften: "Mennesket og følelserne er det centrale i kunsten."

Der har indsneget sig en fejl i samtalen. Der nævnes, at "hipoer" flyttede ind oven på trykkeriet i 1941. Rent faktisk var hipo-korpset ikke dannet på dette tidspunkt. Der burde nok have stået "en nazi-gruppe" i stedet. Jeg spurgte engang W.J., hvad det var for folk, der holdt til oven på hans trykkeri. Så vidt han erindrede det, var det medlemmer af Wilfred Petersens nazi-fraktion.

Hst.

JUBILÆUM 1944

Henry Christensen døde i 1977 på Liselund. Blandt hans efterladte papirer fandtes bl.a. nedenstående: Arbejdsmændenes Fagforening for Vodskov og Omegn gennem 25 år. Det er tydeligvis skrevet kort før fagforeningen holdt sit jubilæum i 1944. Måske er det manuskript til en tale, han har holdt i forbindelse med jubilæet.

Hst.

Arbejdsmændenes Fagforening for Vodskov og Omegn, der i januar måned 1944 fejrer sit 25 års jubilæum, består egentlig af 2 afdelinger: nemlig en afdeling under Landarbejderforbundet stiftet i januar måned 1919 - og en afdeling under Dansk Arbejdsmandsforbund stiftet 1. sept. 1931. De to afdelinger blev sammensluttet 1. oktober 1934 til en afdeling under Dansk Arbejdsmandsforbund.

Tiden umiddelbart efter sidste verdenskrig var af mange årsager en grotid for dansk arbejderbevægelse. Rundt om i landkommunerne stiftedes den ene fagforening efter den anden, og i løbet af den næste halve snes år blev der oprettet fagforening i så godt som hver eneste kommune landet over. -Og det er karakteristisk og et bevis på det gode samarbejde mellem den politiske og den faglige arbejderbevægelse, at i alle kommuner, hvor en fagforening blev stiftet, blev der kort tid efter også stiftet en socialdemokratisk vælgerforening. Heraf kan man vist godt udlede, at de små landarbejderforeninger, der stiftedes for en 25 - 30 år siden, er socialdemokratiets egentlige pionerer i landkommunerne.

I efterkrigstidens urolige, bevægede år så Vodskov Landarbejderforening lyset. Den blev stiftet som en afdeling under Landarbejderforbundet - i januar måned 1919. På grund af mangelfuld protokolføring i den første tid er det ikke muligt at få konstateret den nøjagtige dato for foreningens stiftelse. Men de af

foreningens medstiftere, der endnu er her på egnen, mener at kunne huske, at foreningen blev stiftet i sidste halvdel af januar måned 1919.

Det stiftende møde blev holdt i et arbejderhus tilhørende gården Engholm. Når man holdt mødet i et privat hjem, var årsagen den, at der ikke kunne lejes noget offentligt lokale til at holde mødet i. Årsagen til, at man ikke kunne leje noget lokale, ligger jo egentlig lige for. Bønderne - ja vel landbefolkningen i det hele taget nærede på den tid en ligefrem fanatisk uvilje mod alt, hvad der havde med fagforening og socialdemokrati at gøre - ja, så er det jo nærliggende, at disse folk lagde tryk på hotelværter og andre, der havde lokale til udleje. - For man kan da ikke tænke sig, at hotelværter sådan helt af sig selv gør forskel på folk - vel. Nej hotelværterne har sikkert fået deres instruks fra anden side, og de rettede sig derefter. For os yngre, der i dag er med i foreningens ledelse, forekommer det ganske ubegribeligt, at man for blot 25 år siden nægtede udleje af lokale til en arbejderorganisation, blot fordi det var en arbejderorganisation.

Den forening, der blev stiftet i arbejderhuset på Engholm, mødte således hård modstand allerede fra begyndelsen. Men som det så ofte går i livet, gik det også her: tryk avler modtryk. Den lille nystiftede Vodskov Landarbejderforening viste sig fuldt ud levedygtig, den lod sig ikke slå ned af modgang - hverken under den ene eller den anden form. Det varede ikke mange år, før den havde tilkæmpet sig en position, så både venner og fjender måtte regne med den. I den første halve snes år var det vel særligt på det sociale og det politiske område, foreningen øvede sin virksomhed.

Når foreningen ikke i disse år var i stand til at gribe direkte ind i lønforholdene, var årsagen sikkert den, at der i disse år ikke fandtes nogen større arbejdsplads inden for foreningens område, men at foreningen i disse år indirekte øvede indflydelse på lønniveauet og alene ved sin eksistens tvang lønnen i opadgående retning, er hævet over enhver tvivl. Men foreningens største fortjeneste i disse år var sikkert det, at den lærte medlemmerne sammenholdets betydning, lærte om solidaritet og klassetroskab og først og fremmest lærte medlemmerne politisk tænkning.

Resultatet heraf viste sig hurtigt. I 1925 - 6 år efter foreningens stiftelse - valgtes foreningens kasserer, som det første socialdemokratiske medlem af Horsens-Hammer sogneråd.

Når der måtte hengå 10 - 15 år af foreningens første levetid, inden den blev i stand til at gribe direkte ind i lønforholdene, var årsagen, som allerede nævnt bl.a. at der inden for afdelingens område ikke fandtes nogen større arbejdsplads. Først da I/S Hjal-

lerup Mergelleje i 1930 begyndte sin virksomhed inden for afdelingens område, var der basis for en lønaktion af større omfang.

Denne lønaktion mod mergellejet blev mere langvarig, end man skulle synes rimelig. Årsagen hertil var bl.a. de mange uorganiserede arbejdere, dernæst en ulykkelig strid mellem de to broderforbund: D.A.F. og L.F.D.. Først ca. 3 år efter at mergellejet havde begyndt sin virksomhed, blev der oprettet overenskomst, nemlig i september måned 1933. Det var den første overenskomst, afdelingen stod som medunderskriver af, og der var hermed indledt et vigtigt afsnit i foreningens historie. Den faglige organisation beviste herigennem sin evne til at gribe direkte ind i løn- og arbejdsforhold og ordne disse til fordel for sine medlemmer. Dette bevirkede igen, at medlemmerne fik større tillid til deres forening, og arbejdsgiverne blev tvunget til at respektere arbejdernes faglige organisation.

Efter oprettelse af overenskomst med mergellejet gik det slag i slag med oprettelse af overenskomst på andre arbejdspladser. Oktober 1933 oprettedes den første overenskomst med Horsens-Hammer kommune, og i hurtig rækkefølge blev der nu oprettet overenskomst med kommunens murermestre, dræningsmestre, vognmænd o.a. virksomheder. Endvidere søgte man ved oprettelse af priskuranter gennemført ensartede lønninger for løsarbejdere ved landbruget. Den første priskurant blev oprettet i 1934. Systemet har vist sig tilfredsstillende. Fagforeningen har faktisk opnået at få sine priskuranter anerkendt, og de i denne fastsatte lønsatser er efterhånden bleven gældende løn for landbrugsarbejde inden for afdelingens område.

Arbejdsmændenes Fagforening, der i 1919 begyndte sin virksomhed under meget beskedne former, har igennem de forløbne 25 år øvet en betydelig indflydelse på det sociale, det kulturelle og det økonomiske liv her i Horsens-Hammer kommune. Foreningen har under dygtige og besindige mænds ledelse skabt sig respekt og tillid indadtil og udadtil og står nu ved 25 års jubilæet som en stærk og slagkraftig organisation parat til at løse fremtidige opgaver i medlemmernes interesse.

Henry Christensen

Henry Christensen (1904 - 1977) havde i årenes løb en lang række tillidsposter: bestyrelsesmedlem og revisor i fagforeningen i ca. 20 år, bestyrelsesmedlem i socialdemokratisk vælgerforening i 20 år (heraf 15 år som formand), fmd. for udvalget til bygning af Arbejdernes Hus, medlem af Ny Tids repræsentantskab i 12 år, meddeler til Ny Tid i 15 år, medstifter af Vodskov brugsforening, i bestyrelsen for samme i 10 år, medlem af Horsens-Hammer sogneråd i 16 år, i forbindelse hermed medlem af vej-, skole- og byplanudvalgene, medlem af ungdomsnævnet i 14 år (heraf 8 år som formand)

Hst.

I Henry Christensens efterladte papirer fandtes også en beretning om "Tillidsmænd, medlemstal m.m.". Den kan betragtes som en fortsættelse af den foregående artikel. Den vedrører altså de første 25 år i Arbejdsmændenes Fagforening for Vodskov og Omegn.

Hst.

Tillidsmænd, medlemstal m.m.

De første 3 måneder af afdelingens levetid har der ikke været ført nogen protokol over virksomheden. Der har i denne tid heller ikke været nogen bestyrelse, og der foreligger heller intet om forløbet af det stiftende møde i Engholms hus, men da der i følge regnskabsbøgerne er indtegnet 17 medlemmer pr. 1.1.1919, kan man vel regne med, at disse er bleven optaget som medlemmer i Landarbejderforbundet og derefter dannet et udvalg med den opgave at danne en afdeling i Vodskov. Foreningens første generalforsamling er afholdt i Engholms hus den 14.4.19 hos medlem nr. 40520 Kristian Larsen grundet på at vi ingen lokale kan erholde, som der står i protokollen. Her blev afdelingens første bestyrelse valgt, og den kom til at bestå af følgende medlemmer:

Peter Pedersen, Vodskov, fmd.

Frederik Andersen, Vodskov, kasserer

Niels Routhe, Langholt, revisor

Niels Chr. Larsen, Østbjerg, revisor.

Herefter er protokollen temmelig uklar. Der står indstemt som suppleanter: Marius Pedersen, Hvoruptorp, Jørgen Jørgensen, Torndal, Jens Marinus Sørensen, Langholt. Man kan dog vist gå ud fra, at nogle af dem er bestyrelsesmedlemmer.

Som allerede nævnt blev der på det stiftende møde indtegnet 17 medlemmer, hvoraf de fleste var arbejdere på Engholm og Hvoruptorp, men i løbet af året 1919 og første halvdel af 1920 kom der en mængde nye medlemmer (i følge gamle medlemsbøger, der ganske vist ikke er ført altfor korrekt, var der i sommeren 1920 80 medlemmer). I efteråret 1920 kom afdelingen ud for en svær indre krise, der en overgang truede med helt at opløse afdelingen. Der skete stor frafald blandt medlemmerne. De 80 medlemmer, foreningen havde ved årets begyndelse, svandt ind til 12 - 15 stykker, og det var kun ved betydelige økonomiske ofre fra disse brave fagfællers side, at afdelingen dengang blev reddet fra opløsning.

Herefter er der mere stabilitet over medlemsstaben. Medlems-tallet vokser jævnt: i 1922 er der 20 medlemmer, 1924 28 medlemmer, 1927 33 medlemmer. Den 1.9.1931 blev der stiftet en afdeling af Dansk Arbejdsmandsforbund i Vodskov, og da en hel del af Land-

arbejderforbundets medlemmer overflyttede hertil, bragte det en overgang stagnation i medlemstallet, men kun en kort tid. Fra 1932 til 1934 steg Landarbejderf.'s medlemstal fra ca. 30 til noget over 60 medlemmer. D.A.F.-afdelingen havde på dette tidspunkt ca. 40 medlemmer. De 2 afdelinger havde således ved sammenslutningen i 1934 ca. 100 medlemmer. I de ca. 10 år der er gået siden sammenslutningen, har medlemstallet været i stadig stigen, og afdelingen tæller nu ved 25 års jubilæet ca. 170 medlemmer.

I det kvarte århundrede, der er forløbet siden foreningen blev stiftet, har mange medlemmer beklædt tillidsposter inden for foreningen. Det vil føre for vidt her at nævne navne på alle de forskellige bestyrelsesmedlemmer. Vi vil nøjes med at nævne navnene på dem, der har beklædt de to vigtigste poster, formands- og kassererposten. Af kasserere har der kun været fire: Frederik Andersen fra 14. april 1919 til 12. september 1920, derefter Niels Routhe, der var kasserer i ca. 21 år - fra 12/9 1920 til sin død i januar måned 1942, Jens Hjølund Pedersen (D.A.F.) fra 1/9 1931 til 1/10 1934 og Sofus Bertelsen fra januar 1942. Af formænd har der været 12: Peter Pedersen fra 13/4 1919 til 19/10 1919, Anton Nielsen fra 19/10 1919 til 12/9 1920, Marinus Jensen fra 12/9 1920 til 16/10 1921, Jens Sørensen fra 16/10 1921 til 19/10 1922, Marinus Jensen fra 19/10 1922 til 2/11 1922. Sofus Bertelsen fra 2/11 1922 til 21/10 1923, Peter Larsen, Grindsted, fra 21/10 1923 til 12/10 1924. Christian Nielsen fra 12/10 1924 til 25/10 25, Peter Larsen, Grindsted, fra 25/10 25 til 5/11 1929, Andreas Christensen fra 5/11 29 til 5/9 1933, Sofus Bertelsen fra 5/9 33 til 22/9 33, Henry Christensen fra 22/9 33 til 20/10 1934, Otto Jensen fra 1/9 1931 til 20/10 34 (D.A.F.) og fra 20/10 34 til 27/12 1940, Aage Mathiasen fra 27/12 1940 til 12/11 43, Ejner Larsen fra 12/11 1943.

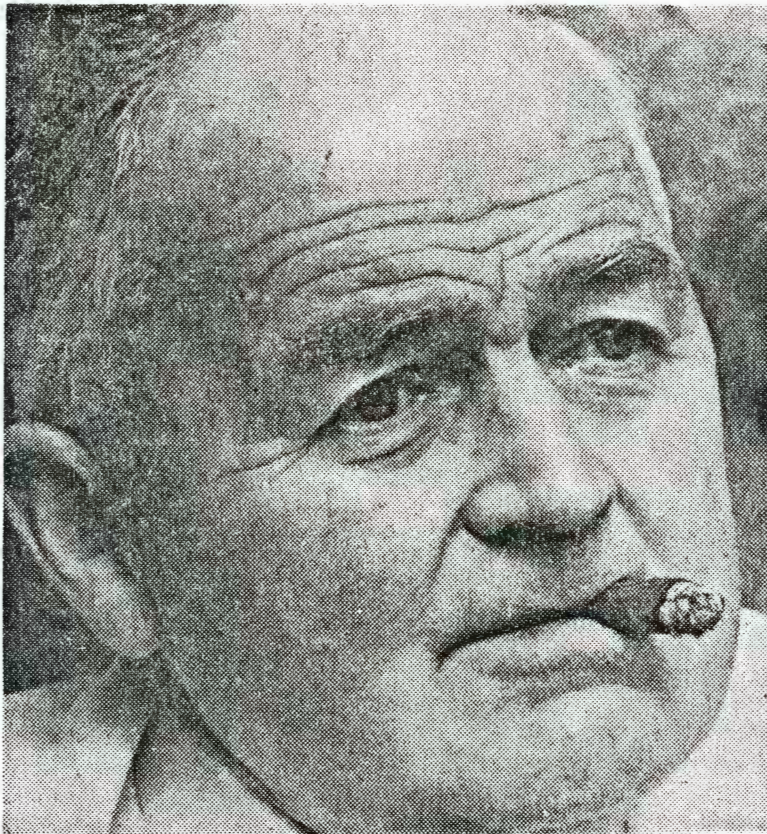
Foreningens bestyrelse i jubilæumsåret er:

Ejnar Larsen, formand
 Albert Haukrogh, næstformand
 Sofus Bertelsen, kasserer
 Jens Hjølund Pedersen, kontorbestyrer
 Henry Jensen
 Søren Hald
 Henry Christensen

Foreningens fanebærer: N. Thomsen.

Verden er hyggeligere set gennem cigarrøg

Sognerådsformand og plantør Simon Nielsen med sin uudværlige cigar.

AF MOGENS BILLE

Cigaren — den har fået fast studeplads i venstre mundvig, endnu før Fidel Castro fik ble på. Og de fleste i Horsens-Hammer sogneråd er enige om, at sognets førstemand li'som ser lidt defekt ud, hvis han ikke går og tygger på de mørkebrune dæksblade.

Der er blevet tygget mange cigarer i rådssalen siden april 1946, da sognerådsformand og plantør Simon Nielsen kom ind i sognerådet. Store sognekommunale beslutninger er blevet til i tobakkens røg-tågeslør, men endnu har ingen set Simon Nielsen knase cigaren mellem tænderne af bar befippelse eller vrede. Ro og besindighed er kendetegnet på Horsens-Hammers sognerådsformand, der på mandag fylder 70 år.

— Jeg kom som nævnt ind i komplottet i 1946 og blev sognerådsformand i 1951. Godt, at pladsen har været så let at røgte, ellers havde jeg bestemt ikke duet til det, siger sognerådsformanden med en lunt smil.

Jeg blev plantør i 1926 og mener stadig, det er det bedste job, der findes. Men nogen vil jo ha' datteren, andre moderen, siger plantøren med et lunt smil.

Sognerådsformand, plantør — og lune. Det sidste er efter Simon Niensens mening en betingelse for at bestride de to pladser på bedste måde. Og rynkerne omkring den

halvdel af mundvigen, der ikke er optaget af cigaren, lader ane, at lune er noget, der ikke ligger fødselaren fjernt.

En ivrig opdrætter

Simon Nielsen, der, som han siger, er født på Jyllands sletter (ved Karup), har siden barnsben været ivrig jæger. Hans plantørjob har bragt ham rundt til mange skovdistrikter, og snu er den ræv, den grævling eller fasan, der kan lure Simon Nielsen. Han har overført sin store erfaring og jagtglæde til et utal af tyske jagtterrier, som han har været opdrætter af de sidste seks-syv år.

Plantøren lægger megen vægt på at understrege, at han er blevet behandlet ualmindelig godt af Hedeselskabet, som han er ansat ved, og han er på en måde ked af, at han nu har besluttet at holde op. Men Simon Nielsen vil stå fast — også selv om selskabet har opfordret ham til at fortsætte endnu et par år.

Og, posten som sognerådsformand? Ja, den forsvinder selvsagt ved kommunens sammenslægning med Aalborg pr. 1. april næste år.

En dårlig taber

For første gang i samtalsens løb begynder cigarrøgen at bløge kraftigt, og Simon Nielsen ser bister ud, da talen falder på kommunesammenlægning.

— Jeg har med hænder og fødder, med næb og klør bekæmpet denne sammenlægning — som i øvrigt hele sognerådet gjorde. Jeg er-

kender nederlaget, men er bange for, at jeg er en dårlig taber.

Hvorfor kunne Horsens-Hammer kommune og med den andre af lignende størrelse ikke få lov at bestå? Kommunen er jo absolut bæredygtig i sig selv. Næh, kommunalreformkommissionen har givet folkestyret et dolkestød i ryggen, og jeg har tabt ikke så lidt respekt for dens medlemmer. Der er efterhånden så mange, der angriber folkestyret udefra, at vi ikke også behøver at angribe det indefra.

Fra 1. april 1970 bliver det svært at bevare befolkningens interesse for det kommunale, det hele bliver politisk og ensrettet, den nære kontakt til beboerne forsvinder, administrationen fordyres. Jeg har kæmpet og tabt. Og det svi'r!

Bange i begyndelsen

Simon Nielsen tænder sig en frisk cigar og puster blå tåge ud i stuen med en bemærkning om, at verden nu er hyggeligere set gennem cigarrøg.

— Hvor har jeg dog været glad for den tid, jeg har siddet i sognerådet i Horsens-Hammer, fortsætter han. Det gik lidt vel rask i begyndelsen. Den første dag, jeg kom ind i rådet, blev jeg valgt til socialudvalgsformand, og godt fire år senere til sognerådsformand, da Jens Andersen gik over til skattevæsenet.

Jeg må indrømme, jeg var bange

den første tid på grund af de vigtige poster, der blev mig overdraget. Men det gode samarbejde i sognerådet gjorde hvervenerne let at møgte. Vi har sjældent store, hidtsige debatter, så godt som aldrig afstem-

ning, ingen skarpt opdelt politiske grupper. Alt ordnes gennem fredelig og saglig diskussion. Det er folkestyre i ordets mest positive betydning.

Efter 1. april er det slut med

Simon Niensens kommunale liv. Men hans øvrige interesser er så store og omfattende, at der bliver nok at se til i det næste ti-år.

Men det nære først. Alt er ganske givet klappet og klart, når Simon

Nielsen på mandag kalder til fest på Langholt hotel. Hans kontakt med sognets beboere vil endnu engang blive manifesteret, og garanteret ingen vil ved den lejlighed komme til at mangle — cigarer.

Avis-udklip: samtale med Simon Nielsen, Horsens-Hammers sidste sognerådsformand, der døde nu i marts måned.

Klippet er fra Aalb. Stiftstidende den 21. november 1969 og er her hentet fra vor store Horsens-Hammer-scrapbog.

MIDSOMMERSANG

Mel: Se det summer af sol over engen

Vi er samlet hernede i "Flyet"
om det urgamle, brændende bål,
men dets flamme blir hvert år fornyet,
og det brænder for stadigt nye mål.
Denne hede, sprælske flamme
tager næring af skovens træ og kvas,
men vor tanke er stadig den samme,
når vi stirrer på gnistens luftsejlads.

Bålet brændte på bakkernes kamme,
da de gamle fik lært at slå ild,
også da var der drøm i en flamme,
der gav lys i en oldtidsmands pupil.
Bålet er som stærke arme,
der et nu fanger himmelrummet ind
og med hele sin lysende varme
skaber lykke og liv i vore sind.

For vi elsker den plet, vi fik givet
her i Vodskov ved bakkernes fod,
den har lært os at værdsætte livet,
den er blevet vort væsens stærke rod.
Ved en fest for sol og sommer
er det let at gå rundt og være god,
men når hverdagens brydsomhed kommer
kræver godheden tålsomhed og mod.

Vi må lære hinanden at kende,
og at tilgive må vi ha' lært.
Med forståelsens glød kan det hælde,
vi kan gøre vort liv lidt mindre svært.
Lad din tale om din næste
være ren som den klare flamme her,
så vi prøver at yde vort bedste
for at gøre os næstens tillid værd.

Lad da flammen fortære det hele,
al vor surhed og årgammelt nag,
så vi livet i Vodskov kan dele
- så det vokser sig bedre dag for dag.
Vores by er kun en ramme,
som vi skal fylde ud med vore sind.
Lad da midsommeraftenens flamme
brænde dette i vore sjæle ind.

Erling Fischer

Ovenstående sang er skrevet til en midsommerfest i 1951. Festen blev holdt ved "Flyet", Gl.Vodskov. "Flyet" var en dam, der lå, hvor nu Tingvejen støder sammen med den vej, der i dag hedder "Flyet". Erling Fischer, der har skrevet sangen, kom iøvrigt hertil i 1948 - altså for 30 år siden.

Hst.

SIDEN SIDST

William Jessen-mindeudstilling

Allerede lørdag den 15. oktober 1977 var galleri 139 klar med en mindeudstilling for billedhugger William Jessen. Galleriet kunne byde på en særdeles repræsentativ samling af Jessens arbejder: nyere og ældre malerier, skulpturer og relieffer. Udstillingen var en sand fryd for øjet. Den sluttede 30. okt.

Grindsted's nutid og fortid

Grindsted borgerforening udgiver et lokal-blad: Grindsted-Nyt. Et særdeles fyldigt blad. Sidste nummer - marts 78 - var endda på 20 sider. Af bladets aktuelle emner skal nævnes en fyldig gennemgang af det arbejde, man i Grindsted har gjort for at skaffe sig en Grindsted-hal. Men man havde også i bladet afsat plads til en fremragende gennemgang af Grindsted's historie. Den er skrevet af frk. Kirsten Vesterby.

Sognepræsten i Vodskov

Efter provst Christensens død er Mogens Jensen udnævnt til sognepræst for Horsens-Hammer. M.J. vil dog fortsat bo i Vodskov. -Indtil 1877 boede sognepræsten som bekendt i Hammer. De næste 100 år har han så boet i Horsens. Og i dag i Vodskov. -Horsens kirke er dog stadig pastoratets hovedkirke, Hammer kirke er annekskirke og Vodskov kirke - som hidtil - filialkirke til annekskirken.

Dispositionsplan for Vodskov, juni 1977.

Aalborg kommune har ladet udarbejde en omfattende dispositionsplan for Vodskov. Planen blev forelagt for byens borgere ved et møde i Horsens-Hammer-hallen, hvor bl.a. rådmand Hans Brusgaard var til stede. Sidenhen har planen været til debat mand og mand imellem. Flere beboergrupper har også drøftet planen.

Vodskov idrætsforening får klubhus

Et længe næret ønske er gået i opfyldelse for Vodskov idrætsforening. Klubben kunne kort efter nytår indvie sit nye klubhus.

Byrådsvalget 1978

Forstander Hüttel-Sørensen blev genvalgt (soc.) og skoleinspektør Laursen nyvalgt (venstre). Installatør Jes Tyrrestrup, der har siddet i byrådet i 8 år (kons.) ønskede ikke at genopstille.

Horsens-Hammer årbog 1978 er udgivet af Horsens-Hammer Hjemstavnforening. Formand: Chr. Jørgensen, Georginevej 23, Vodskov. Redaktion af årbogen: Johs. Høgsted Jensen, Møgelbjergvej 58, Vodskov

